

Otázka: Chicagská škola

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): Barča

1. Úvod

Předkládaná seminární práce si klade za cíl představit pojem tzv. chicagské sociologické školy, její základní otázky a chápání vybraných oborů v historickém kontextu. Představuje myšlenkové směry významných klíčových osobností a přibližuje jejich názory jako hlavních představitelů tohoto proudu. Snaží se rovněž popsat reakci českého prostředí na chicagskou školu [1] v poměrně širokém rozmezí od konce 30. let 20. století do roku 1989 a její pokračování po roce 1989. Zajímavým zjištěním pro mě rovněž byl směr, kterým byla interpretována CHS v českých zemích v jednotlivých obdobích, umožňující srovnání kapitalistického a socialistického pohledu CHS, vnímaného převážně jako sociologii města. CHS se v rámci posledního století zabývala řada významných myslitelů, kteří nabízeli srovnání měřených ukazatelů v prováděných výzkumech. Tyto výzkumy byly součástí programu CHS formulujícího srozumitelnou teorii a metody k provádění úkolů vždy ve spojitosti s jejich praktickým uplatněním. Takto byly např. zkoumány a vysvětleny značné rasové nepokoje v několika dekádách 20. století ve Spojených státech amerických. Z množství prací, které byly v rámci tohoto směru napsány, je patrné, jak CHS vynikala v propojování témat a procesů a snažila se o lokalizaci faktů a jevů jak v prostoru, tak i v čase (např. v Chicagu a jeho okolí). Svými studii obohatila mnoho oblastí, ať už se jednalo o sociologii, urbanismus aglomerací nebo třeba kriminologii. Právě s ohledem na množství prací a děl významných osobností a rovněž přesahu do mnoha oborů jsem svou seminární práci zaměřil zejména na témata věnující se vlivu hustoty a rozložení obyvatelstva velkých měst,

migrační politiky, rasových nepokojů a sociální diferenciaci společnosti ve vztahu ke vzrůstající kriminalitě prostředí. Zmapování těchto aspektů v minulosti zajistilo dostatek potřebných dat, která posloužila k výkladu, pochopení a rozvoji oboru kriminologie. Právě určením výše uvedených rizikových činitelů, popsanych v průběhu 20. století, včetně uvedení jejich příčin a podmínek, které vyvolávají anebo podporují páchaní trestných činů, se v druhé části práce zaměřuji.

2. Teoretická část

2.1. Chicagská škola - vysvětlení pojmu „škola“

Pojmem škola je chápán myšlenkový směr, který se formoval zhruba ve 20. a 30. letech 20. století. Co termín „škola“ skutečně označuje, není zcela zřejmé. Blízko k vystižení mnohoznačnosti CHS byla Lyn Loflandová, když pojem školy přirovnala k „zařízením, jehož vymezení prozradí stejně o jevu samotném jako o těch, kdo ho popisují.“ [2] Význam CHS v jejím nejproduktivnějším období po 1. světové válce spočíval v tom, že zdůrazňovala úzké spojení empirického výzkumu s teoretickými východisky, a kladla důraz na význam vědeckého poznání společnosti a na rozvoj sociologických metod. Rozvíjela především metody statistiky, biografické analýzy nebo metody pozorování. Velmi pokrokové na tuto dobu bylo propojování statistické metody s metodou biografickou, které CHS uplatňovala například ve výzkumu kriminality mladistvých. Pojem CHS se chápe někdy v příliš úzkém významu jako teorie sociologie města [3], případně ještě úžeji jako vyjádření teoretických principů sociální ekologie a ověřování těchto principů na městě Chicagu. Správnější je širší pojetí, které chápe CHS jako jeden ze směrů moderní sociologie, zahrnující vedle sociologie města také teorii sociální změny, sociologii rodiny, rasových problémů a zejména sociální psychologii. [4]

2.2. CHS - její základní znaky a důvody vzniku

CHS byla založena v roce 1892 na Chicagské univerzitě na katedře sociologie, která se

orientovala na praktické zkoumání závažných sociálních problémů. Centrem zájmu byla sociologie rodiny, rasové problémy, zkoumání sociální změny, sociologie města a sociálních deviací. CHS jako první detailně zmapovala výskyt sociálních deviací v teritoriích [5] a nabídla řadu výkladů mezi tímto chováním a sociálními i nesociálními procesy v prostředí měst. Vycházela z představy, že skutečný svět je světem sociální změny, soutěže a konfliktů. V rámci svých etnografických studií vytvořila nové metody zkoumání biografické metody, analýzy dokumentů, a propojila výzkumné postupy s formulováním teoretických závěrů.

Právě teorie vznikaly jako zobecnění empirických výsledků jednotlivých studií. Důvodem vzniku CHS se mimo jiné staly na začátku 20. století populární individualistické teorie zločinu (Lombrosova teorie). Představa příčiny zločinu hledaná v pachatelích této individualistické teorie tvrdí, že semena zločinu leží v samotných lidech a jediným způsobem zajištění veřejného bezpečí je zneschopnit tuto nebezpečnou třídu. Eliminace zločinu lze tak dosáhnout pouze vyloučením fyzicky, mentálně a morálně postižených jedinců. Kritici těchto individuálních teorií zdůrazňovali transformační změnu, ke které došlo ve Spojených státech amerických. Tato země s velkým množstvím malých farmářských komunit se přeměnila v zemi přeplněnou městy, které se staly centry mohutně se rozvíjejícího průmyslu s velkým množstvím neustále se pohybujících lidí. Příkladem této společenské transformace bylo Chicago, kde došlo k rychlým a dramatickým změnám, které se projeví v osídlení různých rasových a etnických skupin, stěhujících se ve snaze o zajištění lepšího života. Pro představu v roce 1833 Chicago evidovalo 4000 obyvatel, v roce 1910 již přes 2 milióny. Tito nově příchozí pracovali zejména v továrnách v centru města. CHS v tomto případě nešla cestou studia individuálních drah jednotlivců, ale položila si opačnou otázku, a to, zda vývoj dítěte nemůže být ovlivněn komunitou, která je charakterizovaná chudobou a množstvím fluktuujících lidí bez zázemí. A zda za možné příčiny vedoucí ke zločinu nelze spíše považovat za měnící se části měst než ve změnách lidí samotných [6].

2.3. Zdroje myšlenkových úvah CHS

Jedna ze základních úvah CHS je založená na pragmatické filozofii Johna Deweye a Williama Jamese – „objektivní poznání neexistuje, existuje pouze souhrn subjektivních pravd, které můžeme získat na základě zkušeností“. Podle zformulované myšlenky Georga Simmela by sociologie měla zkoumat různé formy sociálních vztahů, přičemž obsah vztahů je jedinečný a

neopakovatelný v daném sociálním kontextu. A proto se můžeme v různých sociálních seskupeních setkávat s identickými formami sociálních vztahů (nápodoba, opozice, konflikt, podřízení, ovládání, kooperace, asimilace, hierarchie, byrokracie aj.). G. Simmel rovněž zastával názor, že je nutné těmto formám lidského sdružování porozumět, protože vytvářejí společenský řád i změnu, ať již se odehrávají v rodině nebo v širší sociální skupině. Dalším zdrojem byl pro CHS tzv. neo-darwinismus - nové uchopení evoluční teorie, která zdůrazňovala význam soutěžení o prostor mezi slabšími a silnějšími skupinami ve společnosti, a tím mohla podněcovat vznik různých forem sociální organizace města (např. soutěžení o prostor v městských čtvrtích, které závisí na ceně půdy).

Podle úvahy sociologa Émile Durkheima platí pro moderní společnost právo kooperativní se snahou o nápravu porušené normy. Vlivem ekonomické krize nebo konfliktu osobního charakteru však může dojít ke stavu, při němž neplatí pravidla a jedinec se tak nemůže opřít o normy a hodnoty. Tím také dochází k určitému výkyvu ve vývoji města, který směřuje k vyšší míře kriminality a je ukazatelem sociální dezintegrace. [7]

2.4. Vybrané klíčové osobnosti jednotlivých generací CHS

Vzhledem k poměrně dlouhému časovému období působení CHS byl vybrán jen omezený výčet jejích osobností pro první dvě generace, které měly svými díly nemalý vliv na fungování samotné CHS [8].

1. generace

- Albion Woodbury Small (1854 - 1926) - první vedoucí zřízeného oddělení sociologie na Chicagské univerzitě
- William Isaac Thomas (1863 - 1947) - kulturní změna, sociální psychologie
- Robert Ezra Park (1864 - 1944) - kulturní změna, komunikace, velkoměsto
- Ernest Watson Burgess (1886 - 1966) - rodina, reforma, velkoměsto

2. generace

- Herbert Blumer (1900 – 1986) – symbolický interakcionismus
- Roderick D. McKenzie (1885 – 1940) – lidská ekologie
- Williem Fielding Ogburn (1886 – 1959) – kvantitativní metody, sociální změna
- Robert Redfield (1897 – 1958) – urbanizace a kulturní antropologie
- Clifford Robe Shaw (1895 – 1957) – kriminologie a biografie
- Luis Wirth (1897 – 1952) – urbanismus

2.5. Různé formy reakce na chicagskou školu v českém prostředí

2.5.1. Reakce české sociologie na chicagskou školu od roku 1925 [9]

Reakce české sociologie na CHS v období od roku 1925 do 20. let 21. století by se dala shrnout do čtyř forem. První forma byla reprezentovaná skupinou autorů, kteří buď její přístup odmítali, anebo nevnímali. Druhou formu představovali sociologové, kteří o její práci sice věděli, ale neutrálně informovali. Třetí formou byly pokusy interpretovat školu v návaznosti na vývoj americké sociologie v první polovině 20. století a zahrnovaly jak kritické tak pozitivní hodnocení. Čtvrtá forma byla značně různorodá a jejím společným bodem bylo přijetí základních teoretických nebo jen metodologických principů školy. Všechny tyto čtyři proudy v českém prostředí reagovaly především na chicagskou koncepci sociologie města, méně pak na její urbanistické studie a sociální psychologii. Přední čeští sociologové nevnímali dostatečně některé poznatky publikované chicagskými sociology. Nedošlo k určitému pochopení možného vzniku sociálních konfliktů v soudobých městech, ani nebyla brána do úvahy specifika měst jako sociálně prostorových organizací. To bylo do značné míry spojeno s tím, že čeští sociologové měli pohled na město evropský, tedy znali spíše problémy malého města než problémy velkoměst. Tím nebyla propojena ani znalost míry rizika spojená s migrací rozdílných etnických skupin do velkoměst. Na druhou stranu lze vyzdvihnout světovost českých sociologů, neboť jako první v Evropě použili při výzkumu města dotazníky.

Za pozornost stojí rovněž dílo srovnávající ekologii Prahy v roce 1930 a 1960 (kapitalismus a socialismus).

2.5.2. Reakce české sociologie na chicagskou školu po roce 1989 [10]

Po roce 1989 došlo v České republice k „novému“ posunu směru CHS, jehož jádrem bylo hledání řádu v systému osídlení. Byly publikovány četné empirické studie o proměnách sociálně-prostorové struktury Prahy, provedeny analýzy moderních měst a popsány nerovnosti v sociálně prostorové dimenzi. Například brněnští sociologové se soustředili na analýzu dat ze sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 a zachytili tím sociálně prostorovou strukturu města. Nová generace urbánních sociologů již však nenavázala na tradici CHS a vydala se cestou studií, které nebyly zatížené jen sociologickým pohledem. Tím však dle Prof. Jiřího Musila, CSc. (1928 – 2012) sociologie města ztrácí možnost aplikace v praktických oborech, které zodpovídají za správu a vývoj měst, jako je urbanismus a veřejná správa.

2.6. Sociologické teorie

Sociologické teorie vysvětlují kriminalitu jako společenský fenomén. Vycházejí z předpokladu o významném vlivu sociálního prostředí, ve kterém jedinec žije, a které utváří jeho životní kariéru. Teorie a výzkum se věnovaly mechanismům socializace, včetně zkoumání způsobů, jakými tento proces probíhal. Analyzovaly skutečnosti, které jeho normální průběh významněji ohrozily nebo narušily. Konkrétně to znamenalo zkoumání vlivu nejbližšího sociálního okolí (rodičů, pěstounů, vychovatelů), příslušné sociální vrstvy, které během života jedince utvářeli jeho hodnotové systémy a chování delikventního jedince ve srovnání s občanem nedelikventním. Pro pochopení vzniku kriminologie, která vznikla na základě nutnosti získat hlubší poznatky o růstu kriminality a vysvětlit a řešit další otázky spojené s kriminalitou je nutné si připomenout základní teorie sociologie.[11]

2.6.1. Koncentrická zonální struktura města

E. W. Burgess zaměřil svou pozornost ve větší míře na hledání zákonitostí v ekologické, tj. sociálně prostorové struktuře měst jako celků. Konstruoval ideální typ koncentrické zonální struktury rostoucích průmyslových měst. Klíčovým faktorem vysvětlujícím tuto strukturu byly podle něho procesy růstu města. Podle této teorie se město vyvíjí v sériích koncentrických zón lidských činností, kde se v rámci přirozených oblastí jednotlivých zón seskupují vzájemně odlišné skupiny lidí, které mají svou vlastní tradici, zvyky a historii.

Těmito zónami byly stanoveny:

- **1. vnitřní město**, centrum = obchodní a průmyslová oblast,
- **2. zóna přechodu** = usídlení nově příchozí, kteří jsou přitahováni novou pobídkou pracovních míst v továrnách a nenákladným bydlením; díky nejisté budoucnosti zóny a nedobrym podmínkám k bydlení zde žije výhradně chudé obyvatelstvo,
- **3. zóna domovů pracujících třídy + obytná zóna + zóna dojíždějících** = oblasti, které jsou osídleny lidmi, kteří se přizpůsobili městskému životu a akumulovali zdroje k tomu, aby mohly opustit přechodovou zónu.

Města mají neustálou tendenci vnitřní zóny rozšiřovat do další zóny. Městský růst je tak procesem expanze a proměny užívání prostoru, kdy například zóna 2. (zóna továren) expanduje do zóny 3 (zóna pracovní třídy). [12]

2.6.2. Teorie sociální dezorganizace

Sociální dezorganizace je stádiem procesu organizace a reorganizace města spojená s pocitem ztráty společenského porozumění. Je stupněm, ve kterém dochází k rozbití sociálních vztahů nebo k jejich redukci na minimum, vzniká anonymita jedinců, ztrácí se pocit sousedství, převládá neporozumění. Sociálně dezorganizované prostředí vytváří odlišné

definice co je a není morální, a také toho, co je vnímáno jako deviantní a nedevariantní. L. Wirth identifikoval v přechodné zóně města masivní koncentraci deviantních jevů typu kriminalita, prostituce, sebevražednost, alkoholismus, duševní choroby, dětská úmrtnost a chudoba, které se vyskytovaly u existujících ghett.

V přechodné zóně jsou ohroženi sociálními deviacemi [13] imigranti i jejich děti. Příčina nebyla spatřována výhradně v typu populace (převážně nepřizpůsobivý imigranti z celého světa), která zde žije, ale i ve způsobu organizace a v jiném uspořádání sociálního světa.

Sampson teorií doplnil o názor, že vyšší zločinnost v centru města lze vysvětlit ztrátou kapacity vykonávat neformální sociální kontrolu. V tomto případě **sociální kontrola** představuje ty prostředky, kterými společnost působí na chování lidí a dosahuje tak žádoucí společenské konformity chování svých členů. Sociální kontrola předpokládá existenci sociálních norem a pravidel a jejich zásadní respektování členy společnosti. Život ve čtvrtích, kde byl vysoký počet neúplných rodin tj. rodin s jedním rodičem, byl prostorem, kde byla kontrola vykonávána neefektivně. Rasově založená nerovnost v městských oblastech posilovala úpadek tradičních institucí a kulturních hodnot potřebných k potlačování kriminálního chování. [14]

Na začátku 80. let 20. století byl obnoven zájem o Shawaovu a McKayovu studii ze strany kriminologů, kdy byl na výzkumu 125 amerických metropolí provedených Judith a Peterem Blahovými zjišťován vliv rasové a ekonomické nerovnosti na projevech násilí. To bylo prokázáno v městských oblastech se socioekonomickými nerovnostmi, zvláště mezi bohatými bílými a chudými Afroameričany. [15]

2.7. Kriminologie

2.7.1 Úvod do dějin kriminologie

Dalo by se říci, že zločin je starý jako lidstvo samo. Provází lidskou společnost v celé její historii. Definice a hodnocení zločinu se měnilo v závislosti na společenském uspořádání a na stupni vývoje společnosti. Kriminologie jako vědecká disciplína vznikla z potřeby společnosti

poznat, vysvětlit a řešit kriminalitu a její příčiny a hledat cesty a prostředky, jak tomuto negativnímu společenskému jevu čelit. [16]

2.7.2. Vysvětlení kriminality

Kriminalitu můžeme charakterizovat jako společenský jev, související s ekonomickým, kulturním a sociálním rozvojem a strukturou dané společnosti. Na společnosti závisí, co je v daném stadiu vývoje společnosti škodlivé a co je trestné. Myšlenky klasické školy trestního práva se uplatňovaly zejména v průběhu 19. století a jejich význam spočívá především v tom, že obrátily pozornost na problematiku kriminality, postavily ji na vědeckou bázi a tím položily základy kriminologie jako vědní disciplíny. V současné době je ve společnosti hojně rozšířen „neoklasicistický“ názor, že zločin, ať má jakékoliv příčiny, zaslouží spravedlivý trest. [17]

2.7.3. Zařazení kriminologie a její teorie

Kriminologie se řadí do tzv. kriminálních věd, k nimž se zařazují všechny vědní disciplíny, které se primárně zabývají kriminálním chováním lidí. Zatímco trestní právo se zahrnuje do právních oborů zabývajících se kriminalitou, kriminologie je neprávním oborem. Přestože se tyto vědní disciplíny zabývají stejnými nebo obdobnými otázkami, využívají rozdílných metod a postupů, které se odrážejí i v odlišném charakteru získaných poznatků. Pojmy kriminalita a trestný čin plní funkci spojovacího článku mezi těmito obory, ale každý z oborů jimi operuje v různých kontextech. Kriminologické teorie, které slouží k hlubšímu poznání kriminálních věd, jsou děleny podle vědních oborů, jejichž poznatky a metodiky využívají k osvětlení příčin kriminality. Patří mezi ně biologická teorie (kriminalita jedinců je způsobena vrozenými biologickými vlastnostmi), psychologická teorie (osobnost pachatele, či skupiny) a sociologická teorie, hledající příčiny kriminality ve společenském prostředí, za něž je možné pokládat rodinu, školu, pracoviště, neformální skupiny a v širším pojetí i celou společnost. Z důvodů zaměření seminární práce je vhodné zde uvést pouze sociologicky orientovanou teorii. Navíc značná část metod kriminologického výzkumu byla převzata právě ze sociologie. V rámci sociologie je vyčleněna oblast sociální patologie zabývající se společenskými jevy a

procesy, které jsou charakterizovány jako odchylka od normy a k nimž patří i kriminalita. [18]

2.8. Sociologicky orientované teorie [19]

První, kdo obrátil pozornost ke společenským podmínkám kriminality, byl italský právník Enrico Ferri (1856-1929). Podle Ferriho je kriminalita výrazem příležitostných podnětů a společenského prostředí, v němž pachatel žije. **CHS** se ve 20. a 30. letech 20. století zabývala důsledky 1. světové války, negativními vlivy překotné urbanizace a i masové migrace z Evropy. Výzkumy prokázaly především existenci různorodých sociálně-ekonomických oblastí v jednom velkoměstě, kde platí odlišná pravidla chování, a proto je zde i kriminální chování vnímáno jinak a jeho výskyt je častější než v jiných částech města. Hlavní přínosy CHS jsou v ekologických studiích zaměřených na geografické rozložení kriminality. Také byly poprvé formulovány teorie o kulturním konfliktu a vedli se diskuse o vztahu konfliktu kultur ke kriminalitě. Francouzský sociolog E. Durkheim vycházel ze skutečnosti, že neexistuje společnost bez kriminality, tudíž je kriminalita, nepřesahuje-li určitou mez, normálním jevem. Definoval stav bezzákonnosti ve společnosti. Těmito příklady se staly: státy po prohrané světové válce, státy s mimořádnou nezaměstnaností v době světové hospodářské krize nebo i Československo po roce 1989. Jedna z nejznámějších teorií učení je teorie diferencovaného styku (kontaktů, sdružování), která pochází už z roku 1924 a jejím autorem je Edwin Sutherland. Podle něj se zločincem člověk nerodí, ale stává se jím. Kriminalitě se člověk musí naučit a většinou se tomu děje v malých skupinkách vrstevníků. Naučení se kriminalitě vyžaduje osvojení si celé řady technik, způsobů myšlení a jednání od jednoduchých forem chování až po komplikované procesy motivace, postoju apod. Jedinec se stává kriminálním v důsledku toho, že vyrůstá a pohybuje se v kriminální subkultuře, a buď nemá, nebo má jen omezený bližší kontakt s těmi, kteří se kriminality nedopouštějí. Svoji teorii aplikoval na kriminalitu tzv. bílých límečků, představující hlavně hospodářské a finanční delikty jedinců z vyšších společensko-ekonomických profesních skupin. Mezi slabiny této teorie patří především to, že nevysvětluje násilné a sexuální delikty páchané zpravidla v afektu a proč se někteří jedinci žijící např. ve slumech delikventy nikdy nestanou. Tento nedostatek se pokusila překonat teorie rozdílné identifikace, jejímž autorem je Daniel Glaser. Glaser vyšel z kritiky Sutherlandovy koncepce a upravil ji důkazem, že kriminalita není přenosná pouhým stykem s delikventní skupinou, ale rozhodující úlohu má osobnost jedince,

kteřá rozhodne, jestli se identifikuje s protispolečenskými vzorci chování prostředí delikventní skupiny nebo nikoliv.

V polovině 50. let formoval Albert Cohen teorii delikventní subkultury, podle které subkultura vzniká na základě sociální nerovnosti. Nemajetný jedinec nemůže dosáhnout společenského statusu, který je v dané společnosti pozitivně hodnocen, protože mu chybí potřebné prostředky, jako jsou přístup ke vzdělání, peníze, výchova k poctivosti aj. Tento nedosažitelný status si mládež nahrazuje členstvím v mládežnickém gangu – skupinou jedinců, která se potýká s podobnými problémy a vzniká dle Cohena „reakcí na frustraci z nemožnosti dosažení cílů, které jsou střední vrstvou definovány jako úspěšná životní kariéra“ [20]. V tomto gangu jsou tito jedinci uznáváni. Socialistická kriminologie se s tímto faktem vyrovnávala tzv. teorií přežitků, jejímž jádrem byla teorie o přežitcích kapitalistického způsobu myšlení a negativním vlivu kapitalismu na pracující v socialistických zemích.

2.9. Postmoderní teorie [21]

V postmoderní společnosti [22] jsou znovu „objeveny“ myšlenky Cesare Becarii, na které navazují tzv. **neoklasické teorie**. Ty vycházejí z myšlenky o svobodném rozhodnutí chovat se kriminálně, které je nezávislé na individuálních rysech a sociálních poměrech pachatele. Rozhodnutí v delikventní chování ovlivňuje pouze fakt, že se to „vyplácí“, případně ještě navíc nabízí vzrušení a napětí spojené s pácháním zakázaného činu. Výsledkem je pak zbytečnost sociálních či terapeutických opatření, ale nutnost, aby stát vždy důsledně a důrazně na takové činy reagoval. Konkrétně to pro trestní politiku znamená doporučení usilovat o zvýšení pravděpodobnosti odhalení, dopadení a odsouzení pachatele.

Shrnutí hlavních směrů kriminologického vývoje a jejich porovnání nabízí tabulka.

Porovnání základních teorií kriminologických směrů

	Klasická a neoklasická kriminologie	Pozitivistická kriminologie
Hlavní předmět zájmu	Trestný čin	Pachatel
Pojetí pachatele	Svobodná vůle Racionální, kalkuluující Normální	Předurčený ke zločinu Hnán biologickými, psychologickými a jinými vlivy Patologický
Reakce na zločin	Tresty přiměřené skutku	Léčení a převýchova, které stavějí na individuálních charakteristikách

2.10. Sociální prevence vzniku kriminality [23]

Sociální prevence se svými aktivitami orientuje na kriminogenní faktory ovlivňující pachatele a jeho sklony k trestné činnosti. Spojení „sociální“ společně s prevencí zdůrazňuje vliv působení společnosti. Jedná se hlavně o právní řád, mravní řád a jednotlivá náboženství, přičemž nejsou míněna pouze formulovaná pravidla lidského chování, ale i zvyky, zvyklosti, obyčeje a rituály. S těmito normativními systémy souvisí i odpovídající hodnotové systémy, kulturní a subkulturní tradice a jednotlivé životní styly. Působení normativních systémů se vyznačuje sankcionováním určitého typu chování, ať už jde o sankce negativní (pokuty, tresty, morální izolace aj.) či pozitivní (odměny, pochvala, morální ocenění aj.). Základním cílem veškerých intervencí je pozitivně zasáhnout do průběhu života jedince, a to za účelem oslabení rizikových vlivů a posílení vlivů ochranných. Nejlépe se do formování jedince zasahuje v období dětství, proto i většina programů je zaměřena na děti a mládež. Objevují se snahy pozitivně ovlivnit výchovné procesy v rodině a ve škole, nabízet mládeži vhodné způsoby trávení volného času, předcházet nezaměstnanosti a veškerým problémům s ní spojených, podporovat a propagovat zdravý životní styl a prosociální hodnoty.

3. Praktická část

Praktickou část vzhledem k omezeným podmínkám, které byly stanoveny vládním nařízením České republiky v době zpracování práce, nebylo možné realizovat. Nicméně si dovoluji alespoň shrnout, co bylo záměrem této části práce.

Jako praktickou část jsem si naplánoval zmapování struktury obyvatelstva obce, ve které žiji. Jedná se podle katastrální mapy o spojené obce Sibřina - Stupice Středočeského kraje. Podle sociální teorie CHS bych postupoval v získání dat z kroniky obce a map, ze kterých lze vyčíst i procentuální zastoupení skladby obyvatelstva (například domkáři, statkáři, aj.) i jednotlivých profesí (kovář, pekař, švadlena, aj.) a strukturu uspořádání jednotlivých sídel. To bylo provedeno zřejmě mezi lety 1918 - 1921. Tyto údaje jsem chtěl srovnat se současným stavem počtu obyvatel Sibřiny a rozvojem nových pracovních možností přímo v obci, zejména od doby, kdy došlo k masivnímu nárůstu počtu obyvatel v návaznosti na rozšíření katastru hlavního města Prahy až ke hranicím Středočeského kraje, a tím k větší dostupnosti bydlení v blízkosti hlavního města. V návaznosti na změny v obci bych zároveň chtěl poukázat na to, že i když je počet obyvatel asi desetkrát vyšší než před 100 lety, v obci chybí od konce 90. let 20. století některé významné služby, jako jsou obchod s potravinami nebo základní škola. Z hlediska mapování počtu kriminálních případů má obec Sibřina za posledních 15 let 2 případy vraždy, jednoho pokusu o vraždu a nespočet krádeží zvláště v okolí nových staveb.

4. Závěr:

Na závěr této seminární práce si dovoluji nejdříve shrnout její nedostatky. Jak bylo již uvedeno, každá CHS je určitým celkem, který byl vytvořený za účelem poznání a organizace vědění. Svým záběrem a rovněž délkou období, po kterou CHS konala je její odkaz tak rozsáhlý, že není možný jednoduchý pohled na ni. Proto chápu svojí práci jen jako malou část celku, která uvedené téma popisuje velmi omezeně. Na druhou stranu bylo mým záměrem pochopit činnost CHS a na základě její činnosti jsem si vybral odvětví kriminologie, do kterého čelní představitelé této školy svými pracemi výrazně přispěli a pomohli jeho vzniku i dalšímu rozvoji. Navíc mi bylo toto odvětví blízké i proto, že bylo dobře srozumitelné svými pojmy a definicemi a díky alespoň částečným praktickým znalostem z mediálního prostředí

pochopitelnější než například sociální psychologie urbanismu. Proto bylo mojí snahou uvést základní teorie CHS, vyjádřit jejich smysl včetně odkazu na hlavní propagátory těchto myšlenek a navázat na CHS v oblasti kriminologie sociologicky orientovanými teoriemi pro pravidla kriminálního chování. Jako výhodu této práce spatřuji, že může přinést rozšíření vědomostí o tématu kriminality v lidské společnosti, případně přinést návod na chápání současné migrační krize v Evropě. V tomto ohledu pokládám zpracování práce za přínosné. V samotném závěru této práce se věnuji prevenci kriminality, kterou vnímám jako nedílnou součást souboru všech opatření, které mají vést ke snížení, anebo zamezení výskytu kriminálních jevů.

Proto se zdá nepochopitelné, že i přes jednoznačný popis problémů migrační politiky, které se objevovaly od 20. let 20. století v USA, evropské státy od první migrační vlny v 70. letech opakovaly stejný vzorec chyb od urbanisticky vyloučených lokalit vedoucích v současné dekádě 21. století k sociálním nepokojům v těchto místech až po sociálně vyloučené společnosti s jejich následnou vysokou mírou kriminality.

Seznam literatury:

- Petruželka Tobiáš, Disertační práce – Chicagská škola – interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta, Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzita Karlova Praha, 2014, 460 s.
- Musil Jiří, Chicagská škola a česká sociologie – Studie v rámci grantu GA ČR Dějiny a současnost české sociologie (č. P404/10/0032), 2012
- Vichlenda Milan, Krček Ivan – Kriminologie, skripta Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011, 211 s.

Internetové zdroje:

- https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0kola_chicagsk%C3%A1

- <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[1] dále jen CHS

[2] Petruželka Tobiáš, Disertační práce - Chicagská škola - interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta, Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzita Karlova Praha, 2014, s.28

[3] Ve své dnešní podobě, která se postupně formovala od konce 19. století, mimo jiné zkoumá tyto vzájemně propojené stránky městských společenství: sociální morfologii městských sídel, městský způsob života, znakovou stránku městských objektů a prostorů.

[4] https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0kola_chicagsk%C3%A1

[5] zde je teritoriem myšleno sousedství městských částí, urbánní komunita

[6] https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0kola_chicagsk%C3%A1

[7] [8] Petruželka Tobiáš, Disertační práce - Chicagská škola - interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta, Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzita Karlova Praha, 2014, s.20

[9] Musil Jiří, Chicagská škola a česká sociologie - Studie v rámci grantu GA ČR Dějiny a současnost české sociologie (č. P404/10/0032), 2012, s.48

[10] Musil Jiří, Chicagská škola a česká sociologie - Studie v rámci grantu GA ČR Dějiny a současnost české sociologie (č. P404/10/0032), 2012, s.48

[11] <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[12] Petruželka Tobiáš, Disertační práce - Chicagská škola - interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta, Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzita Karlova

Praha, 2014, s.188

[13] porušení nebo podstatná odchylka od některé sociální normy chování nebo od skupiny norem, nerespektování požadavků, které na individuum nebo skupinu klade určitá norma nebo soubor norem.

[14]

<https://docplayer.cz/3431787-1b-chicagska-skola-teorie-socialni-ekologie-a-socialni-dezorganizace.htm>

[15] Petruželka Tobiáš, Disertační práce - Chicagská škola - interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta, Katedra teorie kultury (kulturologie) Univerzita Karlova Praha, 2014, s.418

[16] Vichlenda Milan, Krček Ivan - Kriminologie, 2011, s.27

[17] Vichlenda Milan, Krček Ivan - Kriminologie, 2011, s.27

[18] <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[19] <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[20] <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[21] <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>

[22] pojem označující duchovní a společenské klima současné západní společnosti. Je to společnost zklamaná a nedůvěřující v „konstruktivní“ racionalismus, odmítající ideu pokroku, předvídatelné a plánovatelné budoucnosti

[23] Vichlenda Milan, Krček Ivan - Kriminologie, 2011, s.122

<https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/>